

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Joxe Sagarzazu Etxebeste Xurdo

*Pasaia,
Gipuzkoa
(1933-2021)*

Aurkibidea

Biografia

Hondarribian jaioa, Amuten, gurasoak bertakoak zituen. Hiru urte zituenean gerra hasi zen. Aita frontera joan zen, eta ama Frantziara joan zen ihesi, seme-alabekin; handik Kataluniara bidali zituzten. Gerra bukatzean Hondarribian ez zuten etxerik. Pasai San Pedrora joan ziren. Zortzi senide ziren. Joxe kofradiako eskolan ibili zen eta eskola publikoan ere bai. 13 urterekin hasi zen lanean, Torre Vergara kaldererian; ondoren, Larrea tailerrean, mekaniko. Hiru hilabete egin zituen arrantzan, soldadutza itsas armadan egin ahal izateko. Boxeolari ona izan zen (Espainiako txapelduna pisu arinetan) eta arraunean ere primeran moldatzen zen. San Pedron hasi zen arraunean eta gero Pasai Donibanen ere ibili zen; Kontxako bandera irabazi zuten hiru urtean. [Ramoni Legorbururekin](#) ezkondu zen, Pasai Donibanera, eta lau seme-alaba izan zituzten.

Zintak

PAS-013

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2011-06-08
- **Iraupena:** 75 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Eider
- **Transkribatzailea(k):** Alkorta Agirrezabala, Jon

PAS-014

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2011-06-08
- **Iraupena:** 65 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Eider

Pasarteak

1. Gerran batetik bestera

- **Erref:** PAS-013/002
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:02:30. **Bukatu:** 00:05:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

<p>Gerra Zibila hasi zenean, Hondarribitik Iparraldera joan ziren ihesi. Handik Kataluniara joan ziren; eta, gerra bukatu artean, han egon ziren: senide guztiak sakabanatuta egon ziren hainbat familiatan; gerra bukatu eta zenbait urte pasa ostean, Joxek lortu zuen berriro harremanetan jartzea bera hartu zuen familiarekin. Gerra garaian, soldaduekin ibiltzen zen Joxe. Behin soldaduek ilea moztu zioteneko gogoan du.</p>

2. Gerratik itzultzeko pasatako komeriak

- **Erref:** PAS-013/003
- **Iraupena:** 0:02:47. **Hasi:** 00:05:50. **Bukatu:** 00:08:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:

<p>Gerra bukatu arte Katalunian egon zen Joxeren familia. Aitak frontetik deskantsuak izaten zituenean, baserri batean lurra goldatzen zuen. Baserri hartakoei esker, aitak ibiltzeko baimena (salbokonduktoa) lortu zuen etxera etortzeko. Euskal Herrira itzuli zirenean, etxean ez zieten utzi sartzen aita gorriekin ibili izanagatik; horregatik, Pasaia joan ziren. Lana bilatzeko ere arazoak izan zituen aitak.</p>

3. Gerratik itzulitakoan aitak lana lortzeko izandako arazoak

- **Erref:** PAS-013/004
- **Iraupena:** 0:02:07. **Hasi:** 00:08:37. **Bukatu:** 00:10:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera
- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Arrantza-orokorra

Laburpena:

<p>Gerratik itzulitakoan, aitak arazoak izan zituen lana bilatzeko; baina azkenean lortu zuen arrantzako barku batean hasia lanean. Barkuan ikatza nola kargatzen zuten azaltzen du Joxek.</p>

4. Gasolioa arraina baino merkeagoa zenekoa

- **Erref:** PAS-013/005
- **Iraupena:** 0:01:21. **Hasi:** 00:10:44. **Bukatu:** 00:12:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Arrantza-orokorra

Laburpena:

<p>Lehengo barkuen motorren ezaugarriak aipatzen ditu. Batzuetan, barkuek gasolioa botatzen zuten itsasoan, horrela arrain gehiago sartzeko. Lehen arrainak gehiago balio zuen gasolioak baino.</p>

5. Frontera garbi joan eta zikin itzuli

- **Erref:** PAS-013/006
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 00:12:05. **Bukatu:** 00:13:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

<p>Gerra aurretik, aitzak Antxoko moilan egiten zuten lan zamalanetan; gerran, Katalunian ibili zen frontean. Joxek baditu gerrako oroitzapenak: kanoiak eta soldaduak frontera garbi-garbi joaten ziren; eta etorri, ordea, zikin-zikin.</p>

Transkripzioa

- Ta aita gerra aurretik zertan zebillen lanian?
- Antxon moillan.
- Moillan?
- Moillan.
- Moillako lanetan karga ta deskarga ta?
- Hoixe bai. Barkuak deskargatzen ta barkuk kargatzen Antxoko moillan lana iten zun. Geo gerra bukatu zanian jua zan hara ta ospa ospa. Ta launak behar.
- Nun ibili zian frentia ta ze batailloi bakizu?
- Hemen e hemendik Pasaitik hasi zian barkua ta Terranova juaten zian, San Juan, Saint Pierre Miquelon ta hoita, paraje hoita. Terranova joaten zian.
- Baiña aitzak lehorrian iten zun lana?
- Aita lehorrian baiño geo "ya" baporian, barran, makinan.
- Gerra garaian frentera, frentera jun zen?
- Bai, Kataluñan.
- Aita Kataluñan ibili zan frentian?
- Bai, morroyakin, republikakin.
- Ta ze batailloi eo zer zan bakizu?
- Ez dakit ze batailloi zan, hoixe ez dakitela. Batailloia ta numeroa ez dakit.
- Nik baki etortzen zianian mandua ta kañoia ta zikiñ-zikiñak etortzen zian. Berriz juaten zian denak brillante-brillante juaten zian. Relebo iten zian, batzuk etorri frentetikan ta bestiak jua iten zian.
- Kataluñan zeundetela hori?
- Bai, Kataluñan. Nik hori ezautu det.

- Zikin-zikin jun ta geo bueltan?
- Bai. Frentera, kañoiak denak brillante, denak garbi-garbiyak, mandua garbi-garbiya, dena txukun-txukun, taka-taka-taka. Baiño geo bueltan etortzen zienian, nekatua, jende nekatua, ziikiña ta bizarrakin. Ta gero hara, haruzkuan berriz denak garbi-garbiyak joaten zien.

6. Gerraren alde ilunaz ez zen konturatu

- **Erref:** PAS-013/007
- **Iraupena:** 0:00:29. **Hasi:** 00:13:48. **Bukatu:** 00:14:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:

<p>Jende asko hil zen frontean, baina bera umea zenez, ez zioten ezer esaten. Aita ez zuten preso hartu inoiz.</p>

Transkripzioa

- Han asko hilko, jende asko hilko zan frentian. Aitan ezaunak ere hilko zian?
- Bai baiño nei ez ziaten ezer esaten.
- Karo.
- Hirutik sei urtea, edade adiñ hortan ez da, ez da...
- Aita preso hartu suten momentu baten?
- Ez. [Hua preso ez zuten harrapatuko].
- Abilla zan.
- Motela ez zan e, motela ez zala, mekauen...

7. Aita futbolzalea

- **Erref:** PAS-013/008
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:14:17. **Bukatu:** 00:15:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Futbola

Laburpena:

<p>Aitak, gaztea zela, Roca futbol taldean jokatzen zuen; osabak, ordea, Real Unión futbol taldean. Ezkondutakoan, Valentziara joan ziren Joxeren gurasoak, eta han ere aita futbolearen aritzen zen.</p>

Transkripzioa

- Geo beste gauza bat. Nere aita, nere aita bere denboretan gaztia zanian futbolian ibiltzen zan e, Real Unión denboa batian Real Madrid baiño hobio zan garai batian. Orduan, nere osaba Antonio Sagarzazu Kanpandegi Real Uniónen jokatzen zun. Eta nere aita, Vicente Sagarzazu Kanpandegi Rocan. Nola hemen Sanse Realen launtzaillia, ba nere aita Sansen, Rocan jokatzen zun. Zian filiala Real Unioneakua. Amuteko zelayian.
- Orduan ona zen futbolearen aita?
- Ba-bai. Geo ezkonduta Valentzia jua ziian ta han Valentzian futbolen ibili zan. Ta ama haserre, ri-ra!, uxatu danak [...] eta etxea. Aspertu iten zan

bea bakarrik egun guzian etxian, ta aitta...

- Baina Valentzian jaio zian zure aurrekoak?
- Nere anai zaharrena Valentzian jaio zan.
- Lehenengoa jaio zan?
- Lehenengoa. Beste hiruak Amuten, ta geo beste lau San Pedron.
- Ordun, zortzi zeate?
- Zortzi.
- Ez zineten gutxi.

8. Hondarribiko eta San Pedroko bizimoduak

- **Erref:** PAS-013/009
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:15:31. **Bukatu:** 00:16:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

<p>Hondarribian bizi zirela, amak etxeko lanez gain, baserriko lanak ere egiten zituen. San Pedrora bizitzera joan zirenean, amak nahikoa lan bazuen 8 seme-alaba gobernatzen.</p>

9. Txoriekin jolasean

- **Erref:** PAS-013/010
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 00:16:51. **Bukatu:** 00:19:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Hegaztiak

Laburpena:

<p>Umetan zer jolasetan aritzen ziren azaltzen du Joxek. Txoriak harrapatzen ere ibiltzen ziren: abata (erreklamua) nola prestatzen zuten aipatzen du. Txoriak etxera eramaten zituzten, baina ez zituzten jaten. Bazegoen jaten zituenik, baina.</p>

10. Birigarroaren nahia

- **Erref:** PAS-013/012
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:19:24. **Bukatu:** 00:21:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Hegaztiak

Laburpena:

<p>Etxean birigarroa izaten zuten, eta ondo zaintzen zuten. Behin dentista bat etorri zitzaien, eta birigarroa eraman nahi izan zuen bere kontsultarako; han, ordea, birigarroak ez zuen abesten, eta itzuli egin zien. Neguan txoriak tiragomarekin harrapatzen ibiltzen zen Joxe ere. Tiragoma berak nola prestatzen zuen azaltzen du.</p>

11. Joxeren arrainak eta aurrezkiak

- **Erref:** PAS-013/013
- **Iraupena:** 0:01:11. **Hasi:** 00:21:17. **Bukatu:** 00:22:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

<p>Joxe arrokatara joaten zen umetan eta han harrapatutako hainbat arrain ekartzen zituen etxera; amak, baina, ez zuen oliorik izaten, eta ezin izaten zituen prestatu. Joxek enkarguak egiten zituenean, amak sos batzuk ematen zizkion; gero sos haiek zertarako erabiltzen ziren azaltzen du Joxek.</p>

Transkripzioa

- Ta zuek arroketara ta joaten ziñaten?
- Bueno, Jesus Maria ta Jose, arroketara ni... Hara! Amak bakizu nola esaten zian?: "Joxe, ez nazu arrai gehiago ekarri, ez dakat olioik eta". Pantxua, barbariña, lupi txikia... Ekartzen txitxarrua... Hemen kanalian e, kanalian. Lamutia, lamutillua, ta dena. "Joxe, ez nazu arrai gehiago ekarri, ez dakat olioik eta..."
- Denak zuk harrapatuak?
- Ez zun diruik etxia erosteko ta. Eta nik iten nitun enkarguak, eiten nitun enkarguak autobusa hor San Pedron arkupi hartan, autobusa gelditzen zan ta iten nun enkarguak ta ematen zian bi xox, hiru xox, ta ni eltxetxoa. Ta amak: "Joxe, zer, eltxetxoa puskatu dizut, etorri da argiyena ta ordaindu behar niyon nik, ez nekan diruik eta". (Negar). "Erosi, erosi eltxetxua. Berriz ere erosi eltxetxua... (barre). Zenbat aldiz! Bai, nei bakarrik, etxian iñor gehioi ez. Baizik..., haiek ez zuten aurreatzen.

12. Ikatza itsasotik hartzen zutenekoa

- **Erref:** PAS-013/014
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:22:28. **Bukatu:** 00:23:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

<p>Egur eta ikatz bila Joxe joaten zen umetan. Trintxerpeko moilan barkuetatik itsasora eroritako ikatza hartzen zuten lagun batek eta berak. Gero, bizkarrean eramaten zuen ikatza etxera.</p>

Transkripzioa

- Ta egur billa ta ikatza billa ta ni joaten nitzan e.
- A bai? Ta nora?
- Itzazpera eta mendira're bai, baiña normalian Itzazpian, Ondartsu aldi hortan ta. Ta ikatza Trintxerpeko moillan nola ikatza barkuak, ikatza hartzen zuten erori iten zan itsasoa. Ordun Joxe Mujika, nere laun bat, eta ni joaten giñan been botiakin hara ta arrastre, arrasta bat bagenun beak preparatua joaten giñan, bota. Boga, boga, boga aurea. Lotu batela ta tira, ra!, ra!, ra!. Ta hustu. Eskoria etortzen zan, ikatza're bai, ta ikatza bereixi, bestia bazterrea.

- Ta gero lehortzen utzi?
- Ur, ur azpitik ikatza ateatzen genun baiña erortzen zan itsasoa. Hori Trintxerpen.
- Gero, lehortzen utzi beharko zenuten?
- Ez, berihala berihala joaten zan ura.
- Ta bestela ikatz billa nola joaten ziñen, karrotxo batekin ala bizkarrian?
- Bizkarrian, dana bizkarrian hemen, mekauen, denboa hoitan...

13. Arrantzarako erabiltzen zituen aparailuak

- **Erref:** PAS-013/015
- **Iraupena:** 0:03:03. **Hasi:** 00:23:43. **Bukatu:** 00:26:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lan-tresnak eta azpiegiturak » Lan-tresnak

Laburpena:

<p>Joxe arrantzara joaten zen, eta orduko teknikak azaltzen ditu. Arrantza-aparailuak eta sareak nolakoak ziren deskribatzen du. Larunbatetan sareak tindatu egiten zituzten.</p>

14. Lapa bila ibiltzeko abiadurak

- **Erref:** PAS-013/016
- **Iraupena:** 0:02:35. **Hasi:** 00:26:46. **Bukatu:** 00:29:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Fauna » Natura » Itsas fauna » Beste batzuk

Laburpena:

<p>Arrantza-aparailuak zaldi-ilez egindakoak ziren. Lehen arrain eta txirla asko zegoen inguruko kostan. Aita eta Joxe bakoitza bere aldetik lapa bila joan zireneko anekdota kontatzen du. Lapak nola hartzen zituzten azaltzen du.</p>

15. Lapak non eta nola

- **Erref:** PAS-013/017
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:29:21. **Bukatu:** 00:30:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Fauna » Natura » Itsas fauna » Beste batzuk

Laburpena:

<p>Lapak non egon ohi diren azaltzen du. Lapak gordinik jaten zituzten lehen.</p>

Transkripzioa

- Lapak hartzeko toki onena zein izaten zen?
- Leku onena? Leku ona, segun ze harriya, segun ze harriya lapa ona ematen du, txarra ematen du baiña leku onena arkaitz, itsasuan, arkaitzen.

Ura jotzen dun tokiyan, ruuum, goraiño han goiyen eoten dia, goiyen e. Bihian ez dia eoten. Bihan bai, baiño bihan eote dia beste lapa bat ia belarrakin tapatua, ya. Hoiiek jaten ditut nik e, nik denak jaten ditut. Ta baiña goikuak hobiao izaten dia. Ta neguan onduena. Geo ia [haria], batzuk bolada bat ia oain uda aldian ia [hariakin] izaten dute baiño neguan ez dute [haririk] izaten.

- Ta lapa gordiñik jaten zenuten?
- Bai, nik lapa gordiña askotan jan det.
- Eta egosita ere bai?
- Bai baiño nik gehiena gordiñak jan ditut, ogi puxka batekin raka-raka, ta hoi ardoik ez nula eamaten. Kostaa ez nun eamaten ardoik.

16. Lanpernak biltzen aritua

- **Erref:** PAS-013/018
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:30:30. **Bukatu:** 00:33:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Fauna » Natura » Itsas fauna » Beste batzuk

Laburpena:

<p>Lanpernatan ere ibili izan da Joxe. Hartarako, salabardoa nola erabiltzen den azaltzen du. Joxek biltzen zituen lanpernak etxean jaten zituzten normalean. Lanpernak non bildu izan dituen aipatzen du.</p>

17. Lanpernak biltzen ibiltzearen arriskuak

- **Erref:** PAS-013/019
- **Iraupena:** 0:03:11. **Hasi:** 00:33:10. **Bukatu:** 00:36:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsasoko arriskuak
- Fauna » Natura » Itsas fauna » Beste batzuk

Laburpena:

<p>Lanpernatan ibiltzea arriskutsua da. Behin lanpernak biltzen zebilela pasatako estutasuna kontatzen du. Jende asko hil izan da lanpernak biltzen. Amari ez zitzaion gustatzen Joxe lanperna bila joatea, bere aitarekin esperientzia txarra izan baitzuen.</p>

18. Lan-baldintza duinak lortzeko borroka

- **Erref:** PAS-013/021
- **Iraupena:** 0:01:13. **Hasi:** 00:36:28. **Bukatu:** 00:37:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

<p>Tailerrean egin izan du beti lan. Lehen lan-baldintza gogorrak ziren: egunero egiten zuten lan, eta igandetan mezara joateko tartea izaten zuten

libre goizean. Grebak egin zituzten lan-baldintza hobeak lortzeko, eta lortu zituzten.</p>

Transkripzioa

- Nik beti taillerrian lan in det, ta taillerrian orduan normalian ez zan zortzi ordu iten baizik askotan igande goizetan'e lanea joan behar izaten genun. Baiño igande goizetan mezeta joan behar genun, igande goizian mezetaa joan, hau bezela mezeta joan eta gero lanea eguardi arte.

- Igandetan ere lana, orduan?

- Bai, bai, ta launbata egun osua. Ta gero're bai iten genun "Sabado Inglés" lortzeko, launbat atsaldian jai iteko lehenbiziko greba. Geo greba launbata osua iteko. Geo bueno. Beti gaixo batzuk izaten giñan tartian baiña ondo zeon lana itia, baiña... Oaingo ia gehiegi, oaingo ia pasten ai dia. Baizik lehen lana baldin bazan barko bat itsasoa bialtzeko, mariñelak jateko ekartzeko lan in behar zenun, baten bat madarikatu in behar da, bi ordu gehio hiru ordu gehio? Bueno, izorrai. Baiña jode!, hamar edo hamabost famili ez utzi ogiyik gabe. Ne pentsamentua, e.

19. Lehengo hezkuntza eta zigorak

- **Erref:** PAS-013/022
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:37:41. **Bukatu:** 00:39:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorak

Laburpena:

<p>Umetan San Pedroko kofradiako eskolan ikasi zuen, eta han maisu asko izan zituzten. Gerora, herriko eskolan ikasi zuen. Orduko maisuak onak ziren eta haien zigorak gogoan ditu.</p>

20. Olagarroak eta nekorak harrapatzen

- **Erref:** PAS-013/026
- **Iraupena:** 0:02:29. **Hasi:** 00:46:54. **Bukatu:** 00:49:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Fauna » Natura » Itsas fauna » Beste batzuk
- Itsasoa » Lan-tresnak eta azpiegiturak

Laburpena:

<p>Nekorak eta olagarroak harrapatzeko, otarreak erabiltzen zituen. Otarre horien funtzionamenduaz hitz egiten du; haien barruan nekorak eta olagarroak egonez gero, olagarroek hustu egiten zituzten nekorak. Arrantza mota hori egiteko leku eta teknika aiposei buruz hitz egiten du.</p>

21. Arrantzarako otarreak prestatzen

- **Erref:** PAS-013/027
- **Iraupena:** 0:03:12. **Hasi:** 00:49:23. **Bukatu:** 00:52:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Itsasoa » Lan-tresnak eta azpiegiturak

Laburpena:

<p>Lehen otarreak beraiek nola prestatzen zituzten azaltzen du. Beraien aurrekoek beste material batzuk erabiltzen zituzten. Otarreetan harrapatutakoak Donostiako Bretxa azokara eramaten zituzten saltzeko; hara autobusez joaten ziren.</p>

22. Galdarategiko lana eta kontrola

- **Erref:** PAS-013/028
- **Iraupena:** 0:03:54. **Hasi:** 00:52:35. **Bukatu:** 00:56:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Bidasoa Behereko lantegiak

Laburpena:

<p>13 urterekin hasi zen lanean, galdaragile. Sutegiko lan-prozesuaz hitz egiten du. Galdarategi hartan 10-15 langile zeuden. Lehenengo soldata gogoan du: 5 pezeta eta 5 xentimo.</p>

23. Asensio Larrearen tailerrean lanean

- **Erref:** PAS-013/029
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 00:56:29. **Bukatu:** 00:59:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Bidasoa Behereko lantegiak

Laburpena:

<p>Galdarategiko lana utzi ostean, mekaniko hasi zen Asensio Larrearen tailerrean. Han zer lan izaten zituzten azaltzen du.</p>

24. Lana aldatzeko erabakia

- **Erref:** PAS-013/030
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:59:02. **Bukatu:** 01:00:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Bidasoa Behereko lantegiak

Laburpena:

<p>Behin Nicolas Ferrer ingeniariak berekin lan egiteko eskaini zion, baina ez zen joan. Ezkondu ostean, baina, bai aldatu zuen lana, etxetik urruti gelditzen baitzitzaion Asensio Larrearen tailerra.</p>

Transkripzioa

- Geo, e Nicolas Ferrero ingenierruak esan zian, "nahi dezu nekin lan egin? Zenbat irabazten dezu?". "Hogeita hamabost pezta". "Nik berrogei emango dizut". Ta taillerrian esan nion Ascensio Larreai. "Larrea!" "¿Qué?". "Me voy a otro sitio. La cuenta". "¿Por qué ya marchas Joxe, por qué ya marchas?". "Porque me pagan cinco pesetas más". "Joxe!, yo te estoy pagando a tí más que la categoría que tienes y por dinero tú no te vas, yo también te las doy". Ta han geatu nitzan, ezkontuta gero're, azkenian aldatu nitzanian handik Olaizea esan zidan: "¿Por qué vas?" Trintxerpetik honea, bazkaltzea etorri, jua ta etorri bi ordu, denboik ez, juxtu ibiltzen nitzan, ez nau denborik ematen. "Horrentxegatik utzi dizut, bestela ez ziñan joango hemendik". Esan zian garbi, seme bat baiño gehio maite zian.

- Hori bertakoa zen?

- Gasteizkua, Alavakua, hangua zan, Ascensio Larrea.

25. Itsas armadan sartzeko, itsasora lanera

- **Erref:** PAS-013/031
- **Iraupena:** 0:03:12. **Hasi:** 01:00:07. **Bukatu:** 01:03:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

<p>Joxe itsasoan ibili zen 3 hilabete, horrela itsas armadan egiteko soldaduska. Itsasoan ikasi zituen gauez arrantza egiteko ikasitako teknikak.</p>

26. Antxoaren kanpainaren nondik norakoak

- **Erref:** PAS-013/032
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 01:03:19. **Bukatu:** 01:05:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Antxoa

Laburpena:

<p>Antxoa bila nora joaten ziren aipatzen du. Behin Baionan harrapatu zituzten kostatik hurbil xamar eta kartzelara eramane zituzten. Antxoaren kanpaina bukatzean, atunetan joaten ziren. Antxoatara joateko, barkua nola prestatzen zuten azaltzen du.</p>

27. Antxoaren norabidearen arabera bota sare

- **Erref:** PAS-013/033
- **Iraupena:** 0:02:24. **Hasi:** 01:05:03. **Bukatu:** 01:07:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsasontzian arraina kontserbatzeko moduak
- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Antxoa

Laburpena:

<p>Antxoak harrapatzean, sarea bota aurretik, arrainaren joera norakoa zen begiratu behar zuten. Orduan sarea nola botatzen zuten azaltzen du. Sareak eskuz jasotzen zituzten. Antxoak barkuan nola gordetzen eta mantentzen zituzten azaltzen du.</p>

28. Arraina lehorrera ekartzen

- **Erref:** PAS-013/034
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 01:07:27. **Bukatu:** 01:10:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak

Laburpena:

<p>Antxoa harrapatzen zutenean, goizerako lehorrera joaten ziren deskargatzera. Antxoa barkutik deskargatzeko nola moldatzen ziren azaltzen du. Orduan erabiltzen zituzten neurriak aipatzen ditu. Arrandegian jartzen zitzaien izotza arrainei.</p>

29. Arrainaren salmenta Pasaian

- **Erref:** PAS-013/035
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 01:10:17. **Bukatu:** 01:12:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak

Laburpena:

<p>Arrainaren salmenta hainbat portutan egiten zen. Salmentan bakoitzak zer funtzio zituen azaltzen du.</p>

30. Antxoa soberan zegoenekoa

- **Erref:** PAS-013/036
- **Iraupena:** 0:02:42. **Hasi:** 01:12:22. **Bukatu:** 01:15:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Antxoa

Laburpena:

<p>Garai batean antxoa asko zegoen; soberan gelditzen zen arraina, sardinatan erabiltzen zuten apasta moduan. Etxean antxoak nola prestatzen zituen azaltzen du.</p>

31. Portura poltsarekin, arraina dohainik eramateko

- **Erref:** PAS-014/002
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:00:16. **Bukatu:** 00:01:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak

Laburpena:

Arrantzan ibili zen garaian, antxoa soberan egoten zen, eta oparitu egiten zuten. Jendea poltsarekin joaten zen portura, arraina dohainik lortzeko. Horri buruzko iritzia ematen du.

32. Ezin saldurik zegoen arraina

- **Erref:** PAS-014/003
- **Iraupena:** 0:00:45. **Hasi:** 00:01:18. **Bukatu:** 00:02:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak

Laburpena:

Garai batean, ezin saldurik egoten zen arraina baratzean botatzeko erabiltzen zuten. Bestela, arrainarekin irina egiten zuten.

33. Antxoaren neurria, lekuaren arabera balioa

- **Erref:** PAS-014/005
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:03:56. **Bukatu:** 00:05:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Antxoa

Laburpena:

Antxoaren neurriaren balioaz hitz egiten du: handia gehiago estimatzen dute fabriketan, errazago egiten baita lan harekin; txikiak, ordea, goxoagoa izan arren, lan handiagoa eskatzen du. Antxoatan denbora gutxi ibili izan da Xurdo.

34. Atuna harrapatzeko, non eta nola

- **Erref:** PAS-014/006
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:05:04. **Bukatu:** 00:07:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Atuna

Laburpena:

Atunetara, lehen barkuak nora joaten ziren aipatzen du. Beraiek kanaberarekin joaten ziren, eta karnata bizia erabiltzen zuten. Atuna harrapatzeko teknika eta pausoak azaltzen du.

35. Atuna harrapatzeko, malutak

- **Erref:** PAS-014/008
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:09:25. **Bukatu:** 00:11:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Atuna

Laburpena:

Garai batean, atuna harrapatzeko, maluta erabiltzen zuten. Malutaren osaera nolakoa izaten zen azaltzen du. Lehengo eta oraingo aparailuak alderatzen ditu.

36. Arrantzako irabazien banaketa

- **Erref:** PAS-014/013
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:16:01. **Bukatu:** 00:17:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Diru kontuak

Laburpena:

Xurdo arrantzan ibili zen garaian, besteen erdia kobratzen zuen. Salmentan irabazitakoaren banaketa nola egiten den azaltzen du. Partiketa armadorearen etxean egin ohi zen.

37. Uretatik kautxua ateratzen aberastu

- **Erref:** PAS-014/014
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:17:29. **Bukatu:** 00:18:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

Garai batean, itsasoan gehiago irabazten zen lehorrean baino. II. Mundu Gerran, itsasoan hondoratutako alemanen barku batetik kautxua ateratzen zuten garaian, diru asko atera zuten.

38. Jaiegunetan, arrantzaleak lanean

- **Erref:** PAS-014/016
- **Iraupena:** 0:00:59. **Hasi:** 00:19:07. **Bukatu:** 00:20:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak

Laburpena:

Jaiegun batzuetan, arrantzaleek lan egin behar izaten zuten: sarea garbitzen,

biltzen, zabaltzen... Xurdo harri bila aritzen zen, barkuaren aurrealdean jartzeko.

39. Baporeko bizimodu iluna

- **Erref:** PAS-014/017
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 00:20:06. **Bukatu:** 00:21:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsasontziko bizimodua

Laburpena:

Baporeko bizimodua iluna izaten zen. Xurdoren ardura izan ohi zen gauez etxez etxe joatea ate-joka, itsasora joan behar zutela abisatzeko.

40. Baporeko usainak eta ohiturak

- **Erref:** PAS-014/018
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 00:21:13. **Bukatu:** 00:22:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsasontziko bizimodua

Laburpena:

Batzuetan, baporean egiten zuten lo. Nola antolatzen ziren aipatzen du. Han, kirats handia egoten zen. Komunak izkinan egoten ziren. Norberak bere jana eramaten zuen ontzira. Gomazko botak erabiltzen zituzten, belaunerainokoak; eta, buruan, txapela.

41. Arrain gehiegi harrapatzen zeneko bandera

- **Erref:** PAS-014/019
- **Iraupena:** 0:00:46. **Hasi:** 00:22:36. **Bukatu:** 00:23:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzako administrazioa eta legeak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Kofradia

Laburpena:

<p>Arrain asko harrapatzen zen garaian, bandera jartzen zuten. Egun horietan, ez ziren arrantzara joaten, bestela ezingo zutelako saldu.</p>

42. Bakailaoa eta trioak

- **Erref:** PAS-014/020
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:23:22. **Bukatu:** 00:25:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantza motak » Alturako arrantza

Laburpena:

Bakailaoa harrapatzeko itsasontziak besteak baino handiagoak izaten ziren. Pixkanaka, gero eta tona gehiago ekartzen zituzten. Gran Solen arrantzatzeko, trioan joaten ziren ontziak; nola antolatzen ziren azaltzen du.

43. Boxeoan txapeldun, eta ideiak garbi

- **Erref:** PAS-014/023
- **Iraupena:** 0:03:09. **Hasi:** 00:27:13. **Bukatu:** 00:30:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco
- Aisia » Kirola » Boxeo

Laburpena:

<p>Gaztetan, boxeoan ibili zen; nola hasi zen aipatzen du. Donostiako gimnasio batean aritu zen entrenatzen. Espainiako txapeldun izan zen. Orduan kanporatu zituen boxeolarien izenak gogoan ditu. Frente de Juventudesekoa ez izateagatik, ordea, berari ez zioten Espainiako selekziorako deitu; bere aurkariei, bai.</p>

44. Bi kategoria goragoko aurkaria izan zuenekoa

- **Erref:** PAS-014/024
- **Iraupena:** 0:03:15. **Hasi:** 00:30:22. **Bukatu:** 00:33:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Boxeo

Laburpena:

Espainian, Ingalaterraren aurka jokatu behar izan zuen Xurdok txapelketa batean; denak irabazi zituen. 1954an, bera baino bi kategoria goragoko boxeolari baten aurka jokatu zuen; orduko pasadizoak kontatzen ditu.

45. Boxeoan, inor atrebitu ez bere aurka

- **Erref:** PAS-014/025
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:33:37. **Bukatu:** 00:35:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Boxeo

Laburpena:

Boxeoko teknikak ikasteko, egunero joaten zen gimnasiora. Hasi eta urtebetera, profesionalak ere ez zuten nahi izaten bere aurka egin.

46. Irabazten uzteko eskatzen ziotenekoa

- **Erref:** PAS-014/026
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:35:15. **Bukatu:** 00:36:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Boxeoa

Laburpena:

Jesus Tolosa boxeolariari buruz hitz egiten du; gimnasioan, irabazi egiten zion. "Kokolo"k dirua eskaini zion, irabazten uzteagatik.

47. Boxeolari onak

- **Erref:** PAS-014/027
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 00:36:33. **Bukatu:** 00:37:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Boxeoa

Laburpena:

Kalbate eta Garcia-Lluch izan zituen irakasle boxeoa. Paco Bueno oso boxeolari ona iruditzen zitzaion. Beste boxeolari on batzuk aipatzen ditu.

48. Boxeoko eskularruak eta oinetakoak

- **Erref:** PAS-014/028
- **Iraupena:** 0:00:54. **Hasi:** 00:37:56. **Bukatu:** 00:38:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Boxeoa

Laburpena:

Lehen, boxeoa aritzeko, zer tamainatako eskularruak eta oinetakoak erabiltzen zituzten aipatzen du.

49. Boxeoa utzi zuenekoa

- **Erref:** PAS-014/029
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 00:38:50. **Bukatu:** 00:40:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Boxeoa

Laburpena:

Boxeoa, 3 urte eman zituen; zergatik utzi zuen azaltzen du.

50. 1957an Espainiako txapeldun arraunean

- **Erref:** PAS-014/031
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:40:56. **Bukatu:** 00:42:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Bestelako kontuak » Irudiak grabatzen
- Aisia » Kirola » Arrauna

Laburpena:

Arraunean hasi zeneko kontuak. San Pedron hasi zen, Olabe anaiekin. 1957an, Espainiako txapeldun izan ziren. Orduko argazkiak erakusten ditu.

51. Santanderrera taxian, leporaino beteta

- **Erref:** PAS-014/032
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:42:31. **Bukatu:** 00:43:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Arrauna

Laburpena:

Arraunean, behin, Espainiako txapelketara joan ziren taxian, Santanderrera: batela, arraunak eta 7 lagun. Egun hartan, txapelketa irabazi egin zuten.

52. Lehengo eta oraingo batelak

- **Erref:** PAS-014/035
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:46:03. **Bukatu:** 00:47:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Bestelako kontuak » Irudiak grabatzen
- Aisia » Kirola » Arrauna

Laburpena:

Lehengo batelaren argazkia erakusten du. Gipuzkoako txapeldun izan ziren, 4 arraunlari zirela, 1946an. Gerora, batelak aldatu egin ziren; gizon bat gehiagorentzako lekua jarri zuten. Batelak egurrezkoak ziren lehen.

53. Joxe Etxeberria, patroia onena

- **Erref:** PAS-014/038
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:49:19. **Bukatu:** 00:50:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Arrauna

Laburpena:

Patroi onena Joxe Etxeberria izan zen: gizon goxoa, bazekien noiz eta nola eskatu, nola animatu... Maisu onena bera izan du.

54. Joxe Etxeberriarekin Kontxako estropadetan

- **Erref:** PAS-014/040
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:51:39. **Bukatu:** 00:52:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Arrauna

Laburpena:

Joxe Etxeberria patroiare argazkia erakusten du. Kategoriako maisua izan zen. Kontxako estropadan izandako bizipenak kontatzen ditu; patroiak oso ondo zekien nola gidatu arraunlariak.

55. Lehengo eta oraingo entrenamenduak arraunean

- **Erref:** PAS-014/043
- **Iraupena:** 0:01:31. **Hasi:** 00:56:26. **Bukatu:** 00:57:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Arrauna

Laburpena:

Lehen, arrauneko entrenamenduak nolakoak izaten ziren azaltzen du. Arraunlariak lanean aritzen ziren, eta entrenamendura joateko baimena eskatu behar izaten zuen Xurdok. Gaurko entrenamenduak 1.000 aldiz hobeak dira, baina gehiegikoak. Orduko elikadura.

56. Berari eskainitako bertsoak

- **Erref:** PAS-014/046
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:59:00. **Bukatu:** 01:00:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak

Laburpena:

Berari dedikatutako bertsoak erakusten ditu: "Xurdo"ren azaña

57. Nongoa da zure hizkera?

- **Erref:** PAS-014/049
- **Iraupena:** 0:00:59. **Hasi:** 01:03:01. **Bukatu:** 01:04:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Beste hizkuntzak eta hizkerak
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:

San Pedroko eta San Juango euskara berdinak iruditzen zaizkio; Hondarribikoa, pixka bat desberdina. Bere hizkerari buruz hitz egiten du. Umetan, euskaraz egiten zuen; gero, katalanez; gero, erdaraz; eta azkenik, euskaraz.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-03-12

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com